

מאמר דא"ח

ביאור בדרך אפשר

נאמר בפרשת השבוע:

1 וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים כַּעֲבוּר שְׁנַתִּים מֵהָאִירֻעִים שְׁבָהּ מְדוּבָר בְּסוּף
2 פְּרַשְׁת וַיֵּשֶׁב וּפְרָעָה חוֹלָם וְהִנֵּה עוֹמֵד עַל הַיְאֹר¹ וּבְהַמְשֵׁךְ
3 הַדְּבָרִים מְסוּפָּר כִּיצַד הַרְצוֹן שֶׁל פְּרָעָה לַפְתּוֹר אֶת הַחֲלוּם שֶׁלוֹ הֵבִיא לַשְּׁחֹרֹר
4 יוֹסֵף מִבֵּית הַסּוּהָר.

בס"ד. ש"פ מקץ, ד' טבת, ה'תשל"ג

(הנחה בלתי מוגה)

1 וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרָעָה חוֹלָם וְהִנֵּה
2 עוֹמֵד עַל הַיְאֹר¹. וַיְדוּעַ הַדֵּיּוּק בְּזֶה²,
3 דְּצָרִיף לְהִבִּין כְּלָלוֹת הָעֲנִין מֵהַ שְׁגָאוֹלֶת יוֹסֵף
4 הֵיטָה עַל יְדֵי חֲלוּם דְּוָקָא, שְׁעַל יְדֵי וּפְרָעָה
5 חוֹלָם הֵיטָה גְּאוֹלְתוֹ. וְגַם, מֵהִי הַשְּׁיִיכוּת דְּפְרָעָה
6 חוֹלָם לְעִנִּין מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים, דְּקָאֵי עַל מַה
7 שְׁכָתוּב בְּפָרְשָׁה שְׁלִפְנֵי זֶה (בְּמִבּוּאָר בְּתוֹרָה אִוֵּר
8 וּבְתוֹרַת חַיִּים³) (וּבְדְרוּשִׁים שְׁלֹאֲחֵרֵי זֶה),
9 שְׁפָרְשָׁה זֹו מְחוּבְּרַת לְפָרְשָׁה שְׁלִפְנֵיהָ), שְׁשָׁם
10 נֶאֱמָר וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמְשָׁקִים אֶת יוֹסֵף
11 וַיִּשְׁכַּחְהוּ⁴, דְּמִפְּנֵי שְׁתַּלְּה בּוֹ יוֹסֵף לְזָכְרוֹ (כְּמוֹ
12 שְׁכָתוּב⁵ כִּי אִם זָכַרְתִּי אֶתְךָ גּוֹ' וְהִזְפַּרְתִּי אֶל
13 פְּרָעָה), הִיפָּךְ מֵהַ שְׁנַתִּים יָמִים אֲשֶׁרֵי הִגְבֵּר אֲשֶׁר שָׁם
14 ה' מְבַטְחוּ וְלֹא פָּנָה אֶל רְהָבִים, וְלֹא כְּטַח עַל
15 מְצָרִים הַקְּרוּיִים רַהֵב, לְכֵן נִעְנַשׁ וְהוֹזָקָה לְהִיזוֹת
16 אֲסוּר עוֹד שְׁתֵּי שְׁנִים⁷ (שְׁהָרֵי לֹא הָיָה רְאוּי
17 לִינְתָן בְּבֵית הָאֲסוּרִים אֶלָּא עֶשֶׂר שְׁנִים⁸),
18 וְלְכַאֲרָה, הָעֲנִין דְּשְׁנַתִּים יָמִים הָיָה צָרִיף לְהִיזוֹת
19 בְּפָרְשָׁה הַקּוֹדֶמֶת, וּפְרָשָׁה זֹו הֵיטָה צְרִיכָה
20 לְהִתְחִיל בְּחֲלוּם פְּרָעָה. גַּם צָרִיף לְהִבִּין מַה
21 שְׁכָתוּב וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים, דְּלְכַאֲרָה הָיָה
22 לֵיהּ לְמִימַר וַיְהִי מִקֵּץ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה, שְׁהָיָה
23 כָּל מְשָׁף הַזְּמַן שְׁהָיָה אֲסוּר בְּבֵית הָאֲסוּרִים

ביאור בדרך אפשר

37 וְהִזְפַּרְתִּי אֶל פְּרָעָה), הִיפָּךְ מֵהַ שְׁנַתִּים יָמִים אֲשֶׁרֵי
38 הִגְבֵּר אֲשֶׁר שָׁם ה' מְבַטְחוּ וְלֹא פָּנָה אֶל רְהָבִים (וּפִירֵשׁ
39 בְּמִצּוֹדֵת צִיּוֹן: "רְהָבִים – עִנִּין גְּאוּה וְהִתְחַזְּקוּת כְּמוֹ יִרְהָבוּ הַנְּעַר בּוֹקֵן"), וְאִמְרוּ
40 עַל כֵּךְ בְּמִדְרַשׁ, וְהוּבָא בְּפִירוּשׁ רִש"י עַל הַכְּתוּב, וְלֹא כְּטַח עַל מְצָרִים

הַקְּרוּיִים רַהֵב, לְכֵן כִּיּוֹן שִׁיּוּסֵף

42 כֵּן סִמַּךְ עַל שֶׁר הַמְשָׁקִים נִעְנַשׁ

43 וְהִזְזָקָה לְהִיזוֹת אֲסוּר עוֹד שְׁתֵּי

44 שְׁנִים⁷ (שְׁהָרֵי לֹא הָיָה רְאוּי

45 לִינְתָן בְּבֵית הָאֲסוּרִים אֶלָּא

46 עֶשֶׂר שְׁנִים⁸ כְּדִבְרֵי הַמְדְרַשׁ "בְּכֹל

47 הַדְּבָרִים שְׂאֵדָם נוֹשָׂא וְנוֹתֵן בְּהֵם דְּבִרֵי

48 תוֹרָה הוּא נוֹטֵל עֲלֵיהֶן שְׂכֵר, יִכּוֹל אִף

49 בְּדִבְרֵי בְטֵלָה כֵּן, תַּלְמוּד-לוֹמַר יוֹדֵבֵר

50 שְׁפִתִים אִךְ לְמַחְסוֹר, אֵתָה מוֹצֵא לֹא

51 הִיָּה יוֹסֵף רְאוּי לִינְתָן בְּבֵית הָאֲסוּרִין

52 אֶלָּא עֶשֶׂר שְׁנִים מְפִנֵי שְׁהוּצִיא דְּבָה עַל

53 עֲשֵׂרָת אַחִיו וְעַל יְדֵי שְׂאֵמֵר לְשֶׁר

54 הַמְשָׁקִים 'כִּי אִם זָכַרְתִּי אֶתְךָ וְהוֹזַרְתִּי

55 אֶל פְּרָעָה' יִתּוּסֵף לוֹ עוֹד שְׁתֵּי שְׁנִים,

56 שְׂנַמֵּר יִזְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים)

57 וְלְכַאֲרָה, הָעֲנִין דְּשְׁנַתִּים

58 יָמִים שְׁעִבְרוּ מֵאוֹ שִׁיּוּסֵף פִּתַּר אֶת

59 חֲלוּם שֶׁר הַמְשָׁקִים וּבִיקֵשׁ מִמֶּנּוּ לְזָכּוֹר

60 אוֹתוֹ הָיָה צָרִיף לְהִיזוֹת בְּפָרְשָׁה

61 הַקּוֹדֶמֶת בְּסִיּוּם פְּרַשְׁת וַיֵּשֶׁב,

62 וּפְרָשָׁה זֹו פְּרַשְׁת מִקֵּץ הֵיטָה

63 צְרִיכָה לְהִתְחִיל בְּחֲלוּם פְּרָעָה

64 מְבַלִּי הַזְּכוּיִר שְׁהִדְבֵּר הִיָּה כַּעֲבוּר

65 שְׁנַתִּים מֵהָאִירֻעֵי הַנּוֹכַר.

66 גַּם צָרִיף לְהִבִּין דְּבִר נוֹסֵף בְּפִסּוּק

67 זֶה מֵהַ שְׁכָתוּב וַיְהִי מִקֵּץ

68 שְׁנַתִּים יָמִים, דְּלְכַאֲרָה הָיָה

69 לֵיהּ לְמִימַר הִיָּה לוֹ (לְפִסּוּק) לוֹמַר

70 וַיְהִי מִקֵּץ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה,

71 שְׁזָהוּ כָּל מְשָׁף הַזְּמַן שְׁהָיָה

72 יוֹסֵף אֲסוּר בְּבֵית הָאֲסוּרִים

(1) ריש פרשתנו. (2) ראה רד"ה ויהי מקץ שנתיים ימים עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' קמט) – הובא לקמן ס"ג. (3) תו"א פרשתנו ל ג. תו"ח שם ריג, ג. (4) וישב מ, כג. (5) שם, יד. (6) תהלים מ, ה. (7) פרש"י וישב עה"פ. ב"ר פפ"ט, ג. תנחומא וישב ט. תנחומא (באבער) פרשתנו א. (8) שמור"ר פ"ז, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 [שְׁהָרִי בַמְכִירְתּוֹ כִּאֲשֶׁר יוֹסֵף נִמְכַר עַל יַד אֶחָיו הָיָה בֶּן שִׁבְעַת עָשָׂרָה שָׁנִים⁹, וּכְשִׁיבָא מִבֵּית הָאֲסוּרִים הָיָה בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה¹⁰, וּבִינְתָיִם הָיָה אֲסוּר בְּבֵית הָאֲסוּרִים שְׁתַּיִם עָשָׂרָה שָׁנָה¹¹], אוּ בְלִשׁוֹן סְתָמִי יוֹתֵר, מִקֵּץ עַת יִשְׁיַבְתּוּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים וְכִיבָא בְּזָה, מִבְּלִי לִפְרֹט אֵת הַמִּסְפָּר הַמְדוּיָק שֶׁל הַשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ בִּינְתַיִם וּמַהוּ אָמְרוּ מִקֵּץ שְׁנַתַּיִם יָמִים, שְׁמֹזָה מִכֵּךְ שֶׁהַכְּתוּב מִפְּרֹשׁ וּמִפְּרֹט שֶׁעָבְרוּ שְׁנַתַּיִם מֵהַמְּאִירֵעַ הַקּוֹדֵם מִשְׁמַע שְׁהֶעֱנִין דְּפָרְעָה חוֹלָם קָשׁוּר (לֹא עִם עֶשֶׂר הַשָּׁנִים הָרֵאשׁוֹנוֹת שְׁהָיָה יוֹסֵף בְּבֵית הָאֲסוּרִים, אֲלֵא) עִם הַשְּׁנַתַּיִם יָמִים שֶׁחִלְפוּ מֵאֹד מֵאֹד פִּתְרוֹן הַחֲלוּם שֶׁל שֵׁר הַמִּשְׁקִים דְּוָקָא וַיֵּשׁ לְהַבִּין מַה עֲנִינוּ שֶׁל הַקֶּשֶׁר בֵּין שְׁנֵי הַמְּאִירֵעוֹת. גַּם צְרִיף לְהַבִּין² עוֹד דְּבַר בִּפְסוּק זֶה דִּיּוּק הַלְשׁוֹן שְׁנַתַּיִם (בְּתִיבָה אַחַת), דְּלִכְאֹרְהָ הָיָה לִיָּה לְמִימַר שְׁתֵּי שָׁנִים. וְגַם צְרִיף לְהַבִּין מַה שְׁלֹאֲתָרִי תִיבַת שְׁנַתַּיִם מוֹסִיף גַּם תִּיבַת יָמִים. גַּם צְרִיף לְהַבִּין מַה שְׁפָתוּב וּפְרָעָה חוֹלָם וְהִנֵּה עוֹמֵד עַל הַיָּאוֹר, וְלֹא אֲצֵל הַיָּאוֹר וְכִיבָא בְּזָה. וּבִפְרָט עַל פִּי הַמְּבֹאֵר בַּמְּדֻשָּׁה¹² וּמוּבָא בְּפִירוּשׁ רַש"י (עַל הַפְּסוּק) שְׁהַיָּאוֹר הוּא הַנִּילוּס שְׁהָיָה עוֹלָה וּמִשְׁקָה אֵת כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם (לְפִי שְׁאִין גְּשָׁמִים יוֹרְדִים בְּמִצְרַיִם), וְהֵינּוּ, שְׁהַנִּילוּס הָיָה מִשְׁפִּיעַ חַיּוֹת לְמִצְרַיִם (וְעַד שְׁבַגְלָל זֶה הָיוּ הַמִּצְרַיִם עוֹבְדִים לְנִילוּס¹³ מִתּוֹךְ מַחֲשָׁבָה שֶׁהוּא מְקוֹר הַחַיּוֹת שֶׁלָּהֶם), וְאִם בֶּן מֵאֲחַר שְׁמִדוּבָר עַל הַנִּילוּס בְּיָדָאֵי לֹא מִתְאִים לֹמַר וּפְרָעָה עוֹמֵד עַל הַיָּאוֹר שֶׁמִּשְׁמַעוֹתוֹ הוּא שְׁפָרְעָה עוֹמֵד עַל גְּבֵי הַיָּאוֹר, וְנִחֲשָׁב יוֹתֵר מִן הַיָּאוֹר. וְאָף עַל פִּי שְׁפָרְעָה אָמַר לִי יָאוּרִי וְאֲנִי עֲשִׂיתִינִי¹⁴, כְּכַתוּב בִּיחֻזְקָא דְּהֵינּוּ שְׁפָרְעָה מִשְׁפִּיעַ לַיָּאוֹר (וְלִכֵּן לְכַאוּרָה כֵּן מִתְאִים לֹמַר שְׁפָרְעָה עוֹמֵד עַל הַיָּאוֹר), הָרִי אֵין הָאָמַת בֶּן, אֲלֵא שְׁפָרְעָה הָיָה אוֹמֵר בֶּן, בְּעוֹד שֶׁהָאֵמַת הִיא שְׁפָרְעָה אֵינְנוּ בְּעַל הַבֵּית שֶׁל הַיָּאוֹר, וּפְרָעָה לֹא עָשָׂה אֵת עֲצָמוֹ, וְכִיּוֹן שְׁכָאן מְדוּבָר אֹדוֹת הַחֲלוּם שְׁהָרִאוּ לוֹ מְלֻמְעָלָה, וּמִלְמַעְלָה הַדְּבָרִים הֵם כְּפִי הָאֵמַת, לְמָה נֶאֱמַר שְׁפָרְעָה עוֹמֵד עַל הַיָּאוֹר וּמִשְׁמַע שְׁפָרְעָה נִעְלָה מִהַיָּאוֹר, בְּזָה בְּשָׁעָה שְׁלִפֵי הָאָמַת הָרִי הוּא פְרָעָה בְּעֲצָמוֹ מִקְּבֵל שֶׁפִּעַ וְחַיּוֹת מִן הַיָּאוֹר וְהָאֵמַת הִיא שְׁפָרְעָה הוּא לְמַטָּה מִהַיָּאוֹר. (ב) וַיֵּשׁ לְבָאָר תַּחֲיִלָּה כְּלָלוֹת עֲנִין הַתּוֹכֵן הַכְּלָלִי שֶׁל מִקֵּץ שְׁנַתַּיִם יָמִים, כְּמוּבָא בְּאוּר הַתּוֹרָה¹⁵ לְאִדְמֹרֵר הַצִּמְחָה צִדֵּק שְׁיֵשׁ בְּזָה בִּמְקַץ שְׁנַתַּיִם יָמִים שְׁנֵי פִירוּשִׁים שְׁהֵם שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים הַלְלוּ הֵם בְּהִתְאָם לְשֹׁנֵי הָאָפְנִים בְּקֵץ שְׁנֹזְכְּרוּ בְּהַשְׁעָה שְׁלִפֵי הָאָמַת הָרִי הוּא בְּעֲצָמוֹ מִקְּבֵל מִן הַיָּאוֹר. (ב) וַיֵּשׁ לְבָאָר תַּחֲיִלָּה כְּלָלוֹת עֲנִין מִקֵּץ שְׁנַתַּיִם יָמִים, כְּמוּבָא בְּאוּר הַתּוֹרָה¹⁵ שְׁיֵשׁ בְּזָה שְׁנֵי פִירוּשִׁים שְׁהֵם בְּהִתְאָם לְשֹׁנֵי הָאָפְנִים בְּקֵץ שְׁנֹזְכְּרוּ עוֹלָה וּמִשְׁקָה אֵת כָּל אֶרֶץ

(9) וישב לו, ב. 10) פרשתנו מא, מו. 11) ב"ר שם. במדב"ר פט"ו, יב. תנחומא שם. 12) ראה בראשית רבתי לר"מ הדרשן עה"פ. תנחומא (באבער) נשא כו. 13) פרש"י וארא ז, יז. 14) יחזקאל כט, ג. 15) ריש פרשת (שלח, ב ואילך). ח"ה ס"ע תתקעד ואילך. וראה גם רד"ה ויהי מקץ תרל"ב (סה"מ תרל"ב ח"א ע' לד), תרס"ו (י"ל בקונטרס בפ"ע – קה"ת, תשע"ה).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בַּיּוֹם הַיּוֹם, לְשׁוֹן סוֹף וְתַכְלָה
 2 חֲכִלִּית, סִיּוֹם לְבַחֲיַנַּת שְׁנַתִּים
 3 יָמִים, פִּירוּשׁ שְׁיִכְלָה יִסְתִּים
 4 וְיִתְכַלֵּה חֵס וְשָׁלוֹם אֲצִלוֹ אֲצֵל
 5 הָאָדָם בַּחֲיַנַּת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא
 6 הַתּוֹרָה בַּחֲיַנַּת שְׁנַתִּים יָמִים,
 7 כְּמוֹ שְׁכַתּוּב²⁰ בְּמִשְׁלֵי וְאַהֲיָה
 8 שְׁעֲשֻׁעִים יוֹם יוֹם, וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ
 9 בְּמִדְרַשׁ אֶלְפִים שָׁנָה קִדְמָה
 10 תּוֹרָה לְעוֹלָם²¹ וְשִׁנְתִּים רֹמְזוּ
 11 לְשָׁנֵי אֶלְפִים (וּמִסִּיִּים בַּתּוֹרָה אִרְוֹ
 12 שֶׁ, שְׁבַמְשָׁף הַזְּמַן נֶעֱשֶׂה
 13 וּפְרָעָה חוֹלָם כּוֹ), וְהִינֵנו,
 14 שְׁזָהוּ עֲנִיָּן בְּלִתֵּי רְצוּי שֶׁקְּשׁוֹר עִם סִטְרָא
 15 דְּשִׁמְרָא לָא (קִץ הַיָּמִים). אֲמָנָם בְּלִקוּטֵי תּוֹרָה
 16 מְהֻרָּזִים לְ²² פִּירוּשׁ שֶׁהוּא קִץ הַיָּמִין. וְכֵן מִשְׁמַע
 17 בְּבִרְאֵשִׁית רַבָּה²³ עַל הַפְּסוּק וַיְהִי מִקֵּץ, הִדָּא
 18 הוּא דְּקִתְיב²⁴ קִץ שָׁם לַחֲשָׁף, זְמַן נְתַן הַקְּבִ"ה
 19 בְּעוֹלָמוֹ כְּמָה יַעֲשֶׂה בְּאַפִּילָה כּוֹ, כֵּל זְמַן שֶׁהִצָּר
 20 הָרַע בְּעוֹלָם אֶפִּילָה בְּעוֹלָם, וְכִשְׁנֵעֲקָר הִצָּר הָרַע
 21 מִהָעוֹלָם נֶעֱקָר אֶפִּילָה מִהָעוֹלָם. וְנִמְצָא, שְׁמָה
 22 שְׁכַתּוּב וַיְהִי מִקֵּץ הוּא כְּמוֹ קִץ שָׁם לַחֲשָׁף, הִינֵנו
 23 סוֹף הַגְּלוּת, שְׁזָהוּ עֲנִיָּן קִץ הַיָּמִין. וְעוֹד פִּירוּשׁ²⁵
 24 בְּבִרְאֵשִׁית רַבָּה²³, זְמַן נְתַן לְיוֹסֵף כְּמָה שְׁנִים
 25 יַעֲשֶׂה בְּאַפִּילָה בְּבִית הָאֲסוּרִים, בֵּינָן שֶׁהִגִּיעַ
 26 הַקֵּץ מִיָּד וּפְרָעָה חוֹלָם, וְעַד שְׁמַבִּית הָאֲסוּרִים
 27 יֵצֵא לְמִלּוֹךְ²⁵. וְצָרִיף לְהַבִּין הַקְּשֶׁר וְהַשְּׁיִיכוֹת
 28 בֵּין שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים.

1 (ג) וַיּוֹבֵן בְּהִקְדָּם הַמְּבוֹאֵר בְּאוֹר הַתּוֹרָה²⁶ שְׁתַּכְלִית עֲנִיָּן יְרִידַת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם
 2 (כְּמוֹ שְׁנֵאֲמָר²⁷ וַיּוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרַיִמָּה) הוּא כְּדֵי שְׁעַל יָדֵי זֶה יוֹקֵל
 3 לְהֵם הַגְּלוּת, וְלֹא פֶּאֶשֶׁר יֵשׁ לְדַמּוֹת לְכַאוּרָה שְׁעַל יָדֵי יוֹסֵף יָרְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 4 לְמִצְרַיִם כּוֹ (כִּי, אֵף שְׁכַפּוֹעַל הִתְהַה הִרְיָדָה
 5 לְמִצְרַיִם עַל יְדֵי יוֹסֵף שֶׁהוּמִין
 6 אֵת יַעֲקֹב אֲבִיו וְאֵת כָּל צִאצְאָיו לְרֵדֶת
 7 אֵלָיו לְמִצְרַיִם, מִכָּל מְקוֹם, לֹא זֹו
 8 הִתְהַה סִּיבַת הִרְיָדָה לְפִי הָאֵמֶת
 9 וְעוֹמֵק הַדְּבָרִים, שְׁהָרִי גַם לּוֹלֵי
 10 זֹאת לְמַעֲשֵׂה יַעֲקֹב וּבְנָיו הָיוּ

(16) ח"א נד, סע"א. סב, סע"ב. (17) דניאל יב, יג. (18) ריש פרשתנו (קצג, ב). (19) לא, ב. לב, א. (20) משלי ח, ל. (21) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד ושי"ג. זהר ח"ב מט, א. (22) פרשתנו עה"פ. (23) ריש פרשתנו (פפ"ט, א). (24) איוב כח, ג. (25) קהלת ד, יד. (26) שם שמג, ב (וראה גם אוה"ת ויגש ח"ו תתשט, א). (27) מ עטר"ת הנ"ל ע' קנח. (27) וישב לט, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 יורדים למצרים, כמאמר רז"ל²⁸ בגמרא ראוי היה יעקב
 2 לירד למצרים בשלשלאות של ברזל וזה לשון הגמרא "ראוי היה
 3 יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו
 4 [ולמעשה ירד שלא ביסורים] דכתיב 'בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה
 5 ואהיה להם כמרימי עול על לחיהם
 6 ואט אליו אוכיל', אלא אדרבה
 7 כו', כלומר, בשונה למה שנראה
 8 לכאורה שמכירת יוסף למצרים גרמה
 9 לבני ישראל לרדת למצרים, ולפי זה
 10 יירדת יוסף למצרים היא דבר בלתי
 11 רצוי, אך לאמתו של דבר, יירדת יוסף
 12 למצרים היא דבר רצוי, שעל ידי זה
 13 גלות ישראל במצרים היתה קלה יותר,
 14 ועד כדי כך היתה יירדת יוסף
 15 למצרים לטובתם של בני ישראל
 16 שפעל יוסף הנתנית כח
 17 ליציאת בני ישראל ממצרים.
 18 וענין זה פעולת יוסף שהיתה נתנית
 19 כוח ליציאת מצרים נעשה על ידי
 20 זה שיוסף בירר תיקן והעלה את
 21 ניצוצות הקדושה שהיו
 22 במצרים, שזהו הפירוש הפנימי
 23 של מה שנאמר²⁹ להלן בפרשת
 24 ויגש וילקט יוסף את כל
 25 הכסף הנמצא בארץ מצרים
 26 ובארץ פנען, וכמאמר רז"ל
 27 בפסחים³⁰ כל כסף וזהב
 28 שבעולם יוסף לקטו והביאו
 29 למצרים (ועד ששלוש
 30 מטמוניות הטמין יוסף
 31 במצרים כו' כהמשך דברי הגמרא
 32 שם "שלוש מטמוניות הטמין יוסף
 33 במצרים, אחת נתגלה לקרח ואחת
 34 נתגלה לאנטונינוס בן אסירוס ואחת
 35 גנוזה לצדיקים לעתיד לבוא"),
 36 וכשעלו ישראל ממצרים
 37 העלוהו עמון, שנאמר³¹
 38 וינצלו את מצרים. וזהו גם
 39 מה שנאמר³² וגם ערב ר"ב
 40 עלה אתם עם בני ישראל ממצרים,

1 דקאי שמכוון על ר"ב ניצוצות של קדושה (מרפ"ח ניצוצות
 2 202 מתוך 288 ניצוצות) שנתבררו בגלות מצרים³³, שהוא היה
 3 הגלות הכי קשה, ולכן נתבררו בו רוב הניצוצות של קדושה
 4 שצריכים תיקון והעלאה כו'. ועוד זאת, שפינן שגלות מצרים
 5 הוא השרש לכל הגלויות³⁴
 6 כמבאר בקבלה שד' הגלויות (ככל,
 7 מדי, יון ואדום) הן כנגד ד' אותיות שם
 8 הוי' וגלות מצרים היא כנגד ה'קוצו של
 9 יו"ד' הכולל את כל ארבעת האותיות
 10 [שלבן גלות מצרים אינו נחשב
 11 במדרש³⁵ בין ארבע הגלויות
 12 שהם בכל מדי יון ואדום,
 13 לפי שהוא גלות מצרים המקור
 14 הפולל כולם כו'], הרי מוכן,
 15 שפעולת יוסף בבירור
 16 הניצוצות שהיתה נתנית כח
 17 לגאולה ממצרים, היתה
 18 נתנית כח גם לגאולה דשאר
 19 הגלויות עד לגאולה העתידה
 20 שהרי כיון שגלות מצרים היא שורש
 21 לכל הגלויות, גאולת מצרים היא שורש
 22 לכל הגאולות (הגאולה משאר
 23 הגלויות, עד לגאולה העתידה תהיה,
 24 על ידי בירור פ"ו
 25 הניצוצות שעדיין לא נתבררו
 26 אז, בעת יציאת מצרים, אבל באותה
 27 שעה של יציאת מצרים ניתן לבני
 28 ישראל הפח לבירור את פ"ו
 29 הניצוצות הנתנים על ידי בירור
 30 ר"ב הניצוצות שביררו בני ישראל
 31 בצאתם ממצרים כו').
 32 וכל זה נוסף לכך שהענין
 33 דוילקט יוסף את כל הכסף
 34 גו' הוא נתנית כח לענין
 35 האהבה שבני ישראל אוהבים את ה'
 36 (כמבואר בלקוטי תורה³⁶
 37 שפסוק מלשון כיסופין כמו בפסוק
 38 'כסופי נכספתה' ענינו אהבה)
 39 אצל כל אחד ואחד מישאל בזמן
 40 הגלות.

(28) שבת פט, ב. (29) ויגש מזו, יד. (30) קיט, א. וראה תו"ח וישב רד, ב. (31) בא יב, לו. (32) שם, לח. (33) ראה כנפי יונה סנ"ו. תו"א בא ס, ג. (34) ראה לקוטי תורה להאריז"ל ר"פ תצא. הובא ברד"ה קול דודי תש"ט (סה"מ תש"ט ע' 107). (35) ב"ר פ"ב, ד. פט"ז, ד. פמ"ד, טו. שם, יז. ועוד. (36) בהעלותך לב, ד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 והטעם שְׁפַל זֶה ההקלה בגלות מצרים, ביורו הניצוצות והמשכת אהבת
 2 ה' בבני ישראל הָיָה על יְדֵי יוֹסֵף דְּוָקָא, הוא לְפִי שְׁבַחֲיִנַת
 3 יוֹסֵף הוא גְּבוּהַ מְאֹד נַעֲלָה בְּמִדְרִיגָה מְכֹל הַשְּׁבָטִים, כפי
 4 שממשיך ומבאר.
 5 וְהַעֲנִין בְּזֶה, דְּהִנֵּה יְדוּעָה³⁷
 6 בתורת החסידות הַחִילּוּק הַהַבְדֵּל
 7 בֵּין יוֹסֵף לְשָׂר הַשְּׁבָטִים
 8 וְאִפְלוּ הָאֲבוֹת שְׁהוּ בְּדִרְגָה יוֹתֵר
 9 נְעֻלִית מֵהַשְּׁבָטִים, שְׁהַשְּׁבָטִים
 10 הוֹצִרְכוּ לְהִיּוֹת בְּהַתְּבַדְּדוּת
 11 וְהַתְּרַחֲקוּ מֵהָעוֹלָם, בְּכַדֵּי
 12 שְׁעֻנֵּי עוֹלָם הִזָּה לֹא יִטְרִידוּ
 13 אוֹתָם אֶת הָאֲבוֹת מֵעֲבוּדַת ה'
 14 כו', וְלִכְּן בְּחָרּוּ הָאֲבוֹת אֲבָרְהָם
 15 יִצְחָק וְיַעֲקֹב לְהִיּוֹת רוּעֵי צֶאֱן
 16 שְׁהִיא מֵלֹאכָה שֶׁאִפְשֵׁר לַעֲשׂוֹת תוֹךְ
 17 הַתְּבַדְּדוּת מֵהָעוֹלָם, מֵהַ שְׂאִין כֵּן
 18 יוֹסֵף הָיָה בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה
 19 וְהַדְּבִיקוּת בְּאֲלָקוֹת, וְלִכְּן הָיָה
 20 כְּכוֹל לְהִיּוֹת הַשְּׁלִיט עַל
 21 הָאֲרֶץ, הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל עַם
 22 הָאֲרֶץ³⁸, וּמַבְלַעְדֵּיךָ לֹא יָרִים
 23 אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רַגְלוֹ³⁹, הֵינֵנו
 24 שְׁהִיא עֲסוֹק וְטוֹרֵד מְאֹד בְּעֵינֵי נִיהוּל
 25 אֶרֶץ מִצְרַיִם וְכֵן וְיִבֵּא הַבִּיתָה
 26 לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתוֹ⁴⁰ בְּהִיּוֹת בְּבֵית
 27 פּוֹטִיפֵר, מְלֹאכְתוֹ מִמֶּשׁ⁴¹,
 28 שְׁזוּהֵי מְלֹאכְת מִצְרַיִם, עֲרוֹת
 29 הָאֲרֶץ⁴², מְקוֹם נְחוֹת בִּיּוֹתוֹ בְּמוֹכֵן
 30 הַרוֹחַנִי, וְכֵן זֶה לֹא בְּלִבָּל אוֹתוֹ
 31 מֵעֲבוּדָתוֹ, לֹא הַפְּרִיעַ לְיוֹסֵף
 32 לַעֲבוּדַת ה' בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה וְהַדְּבִיקוּת
 33 בְּאֲלוֹקוֹת, בֵּין שְׁעֻנֵּי עוֹלָם
 34 הִזָּה לֹא הָיוּ אֲצִלּוֹ אֲצֵל יוֹסֵף
 35 מִצְּמִיאוֹת הַתּוֹפְסֵת מְקוֹם כָּלָל,
 36 לְמִוֹת שְׁלֹמֵעֶשָׂה הִיא מְאֹד עֲסוֹק בָּהֶם
 37 וְלִכְּן לֹא נִתְפַּס בְּזֶה וְיוֹסֵף לֹא
 38 'נִתְפַּס' בְּגִשְׁמִיּוֹת וְחוֹמְרוֹת הַדְּרִיבִים,
 39 וְכַמְּבֹאֵר עֲנִין זֶה בְּדַבְּרוֹ

הַמִּתְחִיל בְּמֹאמֵר חֲסִידוֹת הַפּוֹתַח בְּמִילִים וְיֵהִי מְקַץ שְׁנָאמֵר עַל יְדֵי כ"ק
 מֵהַר"ש בְּשַׁנַּת תַּרע"ט⁴³, וְיֵשׁ שָׁם בְּמֹאמֵר הַנוֹכַח מִשְׁנַת תַּרע"ט עוֹד
 חִידוּשִׁים נִפְלְאִים בְּעֲנִין זֶה.
 וְכַלְלוֹת הַעֲנִין בְּזֶה, שְׁעֲבוּדָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף הִיָּתָה בִּירוֹר הַנִּיצוּצוֹת
 בְּאוֹפֵן שֶׁל מְנוּחָה, מְכַלֵּי צוּרֵךְ
 בְּמִלְחָמָה עִם הַכּוֹחוֹת שֶׁל הַיִּפְךָ
 הַקְּדוּשָׁה וְלִכְּן הָיָה בְּכַחוֹ שֶׁל
 יוֹסֵף לַפְּעוּל אֶת הַנְּתִינַת כַּחַ
 לְגָאוּלָּה מִמִּצְרַיִם וְעַד
 לְגָאוּלָּה הַעֲתִידָה, שְׂאֵז לַעֲתִיד
 לְבוֹא, בִּיּוֹמֵת הַמְּשִׁיחַ יִהְיֶה
 שְׁלִימוֹת עֲנִין הַמְּנוּחָה, בְּמִכָּל
 שְׂפֵן וְקַל וְחוֹמֵר מְשֻׁלְּמָה הַמֶּלֶךְ
 אֲשֶׁר עָלָיו נִאֵמַר שְׁלֹמָה יִהְיֶה
 שְׁמוֹ וְשְׁלוֹם וְשֶׁקֶט אֶתָּן עַל
 יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו⁴⁴, כְּמִבּוֹאֵר
 בְּדַבְּרוֹ הַמִּתְחִיל בְּמֹאמֵר הַפּוֹתַח
 בְּפִסּוֹק פְּדָה בְּשְׁלוֹם לְאֲדָמוֹר
 הָאֲמֻצְעִי⁴⁵ שֶׁם מְבוֹאֵר בְּהַרְחַבָּה
 הַמְּיֻחָד ב'פְּדָה בְּשְׁלוֹם', בִּירוֹר וְתִקּוֹן
 הָעוֹלָם בְּדֶרֶךְ שֶׁל שְׁלוֹם וּמְנוּחָה, לְגַבֵּי
 בִירוֹר וְתִקּוֹן הָעוֹלָם בְּדֶרֶךְ שֶׁל מִלְחָמָה
 עִם הַיִּפְךָ הַקְּדוּשָׁה (שְׁזוּהוּ אוֹפֵן הַבִּירוֹר
 בְּדֶרֶךְ כָּלָל, וְשְׁלִימוֹת הַבִּירוֹר בְּדֶרֶךְ שֶׁל
 'פְּדָה בְּשְׁלוֹם', מִתּוֹךְ שֶׁקֶט וּמְנוּחָה,
 יִהְיֶה לַעֲתִיד לְבוֹא).
 (ד) וְעַל פִּי זֶה הַמְּבוֹאֵר לְעִיל
 בְּמַעֲלַת יוֹסֵף וְהַאֲוֵן שְׁבוּ פַעַל אֶת
 תִּקּוֹן וְבִירוֹר הָעוֹלָם יוֹבֵן הַקָּשֶׁר
 וְהַשְּׁיִיכוֹת בֵּין שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים
 הַנּוֹזְכִים שְׁבְּמִדְרַש רַבָּה בְּעִינֵן
 הַקֵּץ, פִּירוּשׁ הָרֵאוּשׁוֹן, קֵץ שָׁם
 לְחֻשָּׁף, זְמַן נְתוּן קֶבֶע וְהַגְּבִיל
 הַקָּבָה בְּעוֹלָמוֹ פְּמָה יַעֲשֶׂה
 בְּאִפְיָלָה כו' וְאֲחֵרֵי כֵן יַעֲבוֹר
 הָעוֹלָם מֵאִפְיָלָה לְאוֹר, וּפִירוּשׁ
 הַשְּׁנִי, זְמַן נְתוּן קֶבֶע וְהַגְּבִיל

וְיֵהִי מְקַץ שְׁנָאמֵר עַל יְדֵי כ"ק
 מֵהַר"ש בְּשַׁנַּת תַּרע"ט⁴³, וְיֵשׁ שָׁם בְּמֹאמֵר הַנוֹכַח מִשְׁנַת תַּרע"ט עוֹד
 חִידוּשִׁים נִפְלְאִים בְּעֲנִין זֶה.
 וְכַלְלוֹת הַעֲנִין בְּזֶה, שְׁעֲבוּדָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף הִיָּתָה בִּירוֹר הַנִּיצוּצוֹת
 בְּאוֹפֵן שֶׁל מְנוּחָה, מְכַלֵּי צוּרֵךְ
 בְּמִלְחָמָה עִם הַכּוֹחוֹת שֶׁל הַיִּפְךָ
 הַקְּדוּשָׁה וְלִכְּן הָיָה בְּכַחוֹ שֶׁל
 יוֹסֵף לַפְּעוּל אֶת הַנְּתִינַת כַּחַ
 לְגָאוּלָּה מִמִּצְרַיִם וְעַד
 לְגָאוּלָּה הַעֲתִידָה, שְׂאֵז לַעֲתִיד
 לְבוֹא, בִּיּוֹמֵת הַמְּשִׁיחַ יִהְיֶה
 שְׁלִימוֹת עֲנִין הַמְּנוּחָה, בְּמִכָּל
 שְׂפֵן וְקַל וְחוֹמֵר מְשֻׁלְּמָה הַמֶּלֶךְ
 אֲשֶׁר עָלָיו נִאֵמַר שְׁלֹמָה יִהְיֶה
 שְׁמוֹ וְשְׁלוֹם וְשֶׁקֶט אֶתָּן עַל
 יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו⁴⁴, כְּמִבּוֹאֵר
 בְּדַבְּרוֹ הַמִּתְחִיל פְּדָה בְּשְׁלוֹם לְאֲדָמוֹר
 הָאֲמֻצְעִי⁴⁵.
 (ד) וְעַל פִּי זֶה יוֹבֵן הַקָּשֶׁר וְהַשְּׁיִיכוֹת בֵּין שְׁנֵי
 הַפִּירוּשִׁים שְׁבְּמִדְרַש רַבָּה, פִּירוּשׁ
 הָרֵאוּשׁוֹן, קֵץ שָׁם לְחֻשָּׁף, זְמַן נְתוּן הַקָּבָה בְּעוֹלָמוֹ פְּמָה יַעֲשֶׂה בְּאִפְיָלָה כו',

(37) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' קצב ואילך. תו"ח ויחי רמב, ד ואילך. אוה"ת פרשתנו ח"ו תתשב, א ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' רפא ואילך. תרל"ג ח"א ע' סג ואילך. (38) פרשתנו מב, ו. (39) שם מא, ד. (40) וישב לט, יא. (41) פרש"י עה"פ. (42) פרשתנו מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר פ"א, ד (בסופו). (43) סה"מ עטר"ת ע' קנט. (44) דברי הימים-א כב, ט. (45) פרק י (שערי תשובה נה, ג ואילך).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

השמאל, הצד הבלתי רצוי, וְעַל דְּרָף הָעֲנָן האמור לגבי זמן הדלקת נרות
 חנוכה שהוא מתחילת הלילה עד הזמן דְּתַכְלָה רָגַל מִן הַשּׁוֹק⁴⁹, הזמן
 שבו אנשים כבר לא מהלכים ברחובות, ולפי המשמעות הפנימית הכוונה
 לְהַעֲלוֹת מַלְמַטָּה לַמַּעֲלָה ולהקן את **בְּחִינַת רָגַל שְׂמָאֵל שְׂמַתְלַבֵּשׁ**
בְּקֶץ דְּשְׂמָאֵלָא, ענינים שהם בצד
 של היפך הקדושה וְאִזְ יִהְיֶה קִין
 הַיְמִינִי⁵⁰ קץ החושך הרחני ויציאה
 מאפילה לאורה, קץ מצד הקדושה.
 וְזֶהוּ גַם הַפִּירוּשׁ בְּמָה שְׂפָתוֹב
 בְּזֶהָר וַיְהִי מִקֵּץ כּוֹי דָּא אִיהוּ
 קִין דְּשְׂמָאֵלָא קץ של השמאל
 (כְּמוֹ קִין הַיְמִינִי), הַיְיִנוּ⁵¹,
 שְׂיִהְיֶה קִין סוּף שֶׁם לַחֲשֹׁף,
 שְׂלֵא יִהְיֶה עוֹד חוֹשֵׁף, כִּי אִם
 אֹר, שְׂזָהוּ גִילּוּי בְּחִינַת
 הַיְמִינִי, שְׂשֻׁרְשָׁה של בחינת הימין
 הוא מְבַחֲשֵׁת עֵתִיק מְדַרְיַגַת 'עתיק
 יומין' שהיא העומק והפנימיות של
 בחינת 'כתר עליון' (שלמעלה מ'סדר
 השתלשלות' ועשר הספירות), דְּלִית
 שְׂמָאֵלָא בְּהַאי עֵתִיקָא⁵² ועל
 'עתיק' נאמר שאין בו שמאל. כלומר,
 בעוד שבדרגות שלמעלה מזה יש
 חלוקה ל'קיום', קו הימין שממנו מידת
 החסד וקו השמאל שממנו מידת
 הגבורה, וכן קו האמצעי שממנו מידת
 התפארת, וקו השמאל הוא שורש
 הצמצום וההעלם, הרי ב'עתיק' אין
 נתינת מקום לשמאל, כי העולמות
 והנבראים המוגבלים שנבראים על ידי
 הצמצום וההעלם של האין סוף, לא
 תופסים מקום, כי 'עתיק' הוא ענין
 אחדות האלוקות.
 וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף וּלְפָרֵשׁ גַּם מָה
 שְׂפָתַב בְּתוֹרָה אֹר לַאֲדַמְרִי
 הזקן בְּפִירוּשׁ מִקֵּץ שְׂנֵתִים
 יָמִים, לְפָרֵשׁ אֵת הַלְשׁוֹן 'מקץ' כאן
 לְשׁוֹן סוּף וְתַכְלָה לְבַחֲשֵׁת
 הַתּוֹרָה שְׂהִיא בְּחִינַת שְׂנֵתִים
 יָמִים כּוֹי כִּי 'שנתיים' רומז לאלפיים שנה שהתורה קרמה לעולם (בְּפִנְזָר

הקדוש ברוך הוא לְיוֹסֵף פְּמָה שְׁנִים יַעֲשֶׂה בְּאֵפִילָה בְּבֵית
 הָאֲסוּרִים כּוֹי ובסיום הזמן הזה יצא יוסף מהאפילה וישתחרר מבית
 הסוהר, שְׂבִהוּתוֹ בְּבֵית הָאֲסוּרִים⁴⁶ פְּעַל יוֹסֵף פְּלָלוֹת עֲנָן
 הַבִּירוּרִים, וְעַל יְדֵי זֶה הַעִסוּק בְּעִבּוּדַת הַבִּירוּרִים פְּעַל יוֹסֵף אֵת
 הָעֲנָן דְּקֵץ שֶׁם לַחֲשֹׁף בכללות
 העולם.
 וְזֶהוּ גַם הַנְּתִינַת כַּח שְׂפַעַל יוֹסֵף
 בְּעִבּוּדוֹתוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד
 מִיִּשְׂרָאֵל, כְּנוֹכַח לַעֲלֵי שְׂהָרֵי כָל
 יִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ עַל שֵׁם יוֹסֵף,
 כְּמוֹ שְׂנַאָמְר⁴⁷ בְּתַהֲלִים נוֹהֵג
 בְּצִאֵן יוֹסֵף, שְׂעַל יְדֵי פְּלָלוֹת
 עֲבֻדָתָם שֶׁל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַעֹבְדִים
 אֵת ה' בְּזִמְן הַגְּלוּת, הַחֵל
 מִפְּלָלוֹת עֲנָן הַגְּלוּת שְׂעַל יְדֵי
 יְרִידַת הַנְּשֻׁמָּה בְּגוֹף שֶׁהַתְּלַבְּשׁוֹת
 הַנְּשֻׁמָּה הַאֲלוּקִית בְּגוֹף גִּשְׁמִי הִיא גְלוּת
 לְנִשְׁמָה, שְׂזָהוּ גְלוּת הַנְּשֻׁמָּה בְּגוֹף
 הִיא בְּדוּגְמַת הָעֲנָן דְּבֵית
 הָאֲסוּרִים (כְּמִבּוֹאֵר בְּדַבְּרוֹר הַמִּתְחַיֵּל בְּרוּף הַגּוּמְלִים
 שְׂאָמְר כְּבוֹד קִדְשַׁת מוֹרֵי וְחִמֵי אֲדַמְרִי בְּצִאֵתוֹ
 מִבֵּית הָאֲסוּרִים⁴⁸), הִנֵּה עַל יְדֵי זֶה פּוֹעֲלִים
 הָעֲנָן דְּקֵץ שֶׁם לַחֲשֹׁף.
 וְזֶהוּ גַם הַקְּשֵׁר בֵּין שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים בְּמִקֵּץ, קִין
 הַיְמִינִי אוֹ קִין הַיְמִינִי, הַיְיִנוּ, שְׂפָדֵי שְׂיִהְיֶה
 הָעֲנָן דְּקֵץ הַיְמִינִי, צְרִיף לְפַעוֹל הַבִּירוּרִי דְּקֵץ
 הַיְמִינִי, קִין דְּשְׂמָאֵלָא, וְעַל דְּרָף הָעֲנָן דְּתַכְלָה
 רָגַל מִן הַשּׁוֹק⁴⁹, לְהַעֲלוֹת בְּחִינַת רָגַל שְׂמָאֵלִי
 שְׂמַתְלַבֵּשׁ בְּקֶץ דְּשְׂמָאֵלָא, וְאִזְ יִהְיֶה קִין הַיְמִינִי⁵⁰.
 וְזֶהוּ גַם הַפִּירוּשׁ בְּמָה שְׂפָתוֹב בְּזֶהָר וַיְהִי מִקֵּץ
 כּוֹי דָּא אִיהוּ קִין דְּשְׂמָאֵלָא (כְּמוֹ קִין הַיְמִינִי),
 הַיְיִנוּ⁵¹, שְׂיִהְיֶה קִין שֶׁם לַחֲשֹׁף, שְׂלֵא יִהְיֶה עוֹד
 חוֹשֵׁף, כִּי אִם אֹר, שְׂזָהוּ גִילּוּי בְּחִינַת הַיְמִינִי,
 שְׂשֻׁרְשָׁה מִבְּחִינַת עֵתִיק, דְּלִית שְׂמָאֵלָא בְּהַאי
 עֵתִיקָא⁵².
 וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף וּלְפָרֵשׁ גַּם מָה שְׂפָתַב בְּתוֹרָה אֹר
 בְּפִירוּשׁ מִקֵּץ שְׂנֵתִים יָמִים, לְשׁוֹן סוּף
 וְתַכְלָה לְבַחֲשֵׁת הַתּוֹרָה שְׂהִיא בְּחִינַת שְׂנֵתִים
 יָמִים, קִין שֶׁל צַד הַקְּדוּשָׁה צְרִיף
 לְפַעוֹל תַּחֲלִילַת הַבִּירוּרִי דְּקֵץ הַיְמִינִי, קִין דְּשְׂמָאֵלָא שֶׁל צַד

(46) ראה סה"מ עטר"ת שם: "בי"ב שנה שהי' בבית האסורים, דמה שנקצב הוא עשר שנים, שהן נגד קומת האדם בע"ס, ושתי שנים הנוספים הוא כי יש סוד שרש וסוד תוס'.. ונגד זה היו שתי השנים כו'". (47) תהלים פ, ב ובפי' רש"י ומצוד"ד. (48) סה"מ תרפ"ז ע' רח ואילך; ע' ריא ואילך. (49) שבת כא, ב. (50) אוה"ת פרשתנו שלח, ב. (51) שם שמ, א. (52) זהר ח"ג

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לְעֵיל סְעִיף ב), שֶׁהַפְּוֹנָה בָּזָה הִיא שְׂיִכְלָה יִסְתִּיִּים עֲנָנִין
 2 הַהֶגְבְּלָה שֶׁבַתּוֹרָה כְּפִי שֶׁהִיא בְּכַחֲנֵת יוֹם יוֹם, כְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב
 3 הַמּוּבָא לְעֵיל הַהַתּוֹרָה אוֹמֵרֵת זֹאחִיהָ שֶׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם, מִשְׁחַקֵּת לַפְּנִי
 4 (לַפְּנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא) בְּכָל עֵת שֶׁהֵם שְׁנֵי הָעֲנִינִים שֶׁל יוֹם יוֹם שְׁתֵּי
 5 הַבְּחִינּוֹת דְּחֻקְמָה וּבִינָה⁵³,
 6 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַהַתּוֹרָה הִיא
 7 חֻקְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם⁵⁴, שֶׁבָּזָה
 8 כְּפִי הַהַתּוֹרָה בָּאָה וִירָדָה בְּעֵינֵי הַשֶּׁכֶל
 9 וְהַהֲבִנָּה, חֻכְמָה וּבִינָה, לֹא נִתְגַּלָּה
 10 אֱמִיתִית עֲנָנִין הַשְּׁעִשׂוּעִים,
 11 שֶׁהוּא עֲנָנִין הַתַּעֲנוּג
 12 הַעֲצָמִי⁵⁵, הַנֶּעֱלָה מֵהַבְּנָה וְהַשְּׁגָה
 13 (וּכְמִבּוֹאָר בְּלִקוּטֵי תוֹרָה לְאֲדוּמוֹ"ר
 14 הַזֶּקֶן: "שְׁשׂוּרֵשׁ הַמְּצוּוֹת הוּא בְּכַחֲנֵת
 15 פְּנִימִית הַעֲנוּג הָעֲלִיּוֹן כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
 16 בַּתּוֹרָה וְאִיחָה אֲצִלוֹ כּוֹי שֶׁעֲשׂוּעִים
 17 פִּירוּשׁ בְּחִינַת שֶׁעֲשׂוּעֵי הַמֶּלֶךְ
 18 בְּעֲצֻמוֹתָיו... שְׁהוּא עֲנִין עֲנוּג הָעֲלִיּוֹן
 19 הָעֲצָמִי הַנִּקְרָא מְקוֹר כָּל הַתַּעֲנוּגִים
 20 כּוֹי... אֵךְ כְּדִי שִׁתְּגַלֶּה עֲנוּג זֶה מִן
 21 הָעֵלֶם לְגִילּוֹי בְּנִשְׁמוֹת בְּגֵן עֵדֶן
 22 וְכַדּוּמָה וְהִינּוּ מָה שֶׁכְּתוּב וְשֶׁעֲשׂוּעֵי
 23 אֵת בְּנֵי אָדָם כּוֹי אֵין זֶה אֵלָּא עַל יַדִּי
 24 הַתּוֹרָה וְהַמְּצוּוֹת בְּאֲמָרוֹ אֲשֶׁר קִדְּשׁוּ
 25 בְּמִצְוֹתָיו הֵן בְּחִינַת שֶׁעֲשׂוּעִים עֲצָמִים
 26 כּוֹי וּבִזְאֵת הַכּוֹנוּהַ דְּבִרְכָה שֶׁל הַמְּצוּוֹה
 27 נִמְשָׁךְ וּבֵא לְיַדִּי גִילּוֹי עֲנוּג הָעֲלִיּוֹן,
 28 וְזוֹהוּ הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ לְשֵׁם
 29 הַתּוֹרָה, פִּירוּשׁ שֶׁמִּמִּשְׁךְ בְּחִינַת
 30 הַשְּׁעִשׂוּעִים הָעֲצָמִים שֶׁבַתּוֹרָה לְיַדִּי
 31 גִילּוֹי דְּבִרְבֵּי הַלֵּכָה..."), דְּכִינּוֹן
 32 שֶׁחֻקְמָה וּבִינָה מְצַד עֲצָמִים
 33 הֵם בְּהֶגְבְּלָה, הִנֵּה גַם הַתַּעֲנוּג שֶׁבִּפְהֶם בְּחֻכְמָה וּבִינָה (יּוֹם יוֹם)
 34 הוּא מְדוּד וּמוֹגְבֵּל לְפִי הַחֻקְמָה וּבִינָה, וְכִינּוֹן שֶׁחֻקְמָה
 35 וּבִינָה הֵם בְּמִדְיָדָה וְהֶגְבְּלָה, הֲרִי בְּהֶכְרַח שְׁסוּף כָּל סוּף
 36 יִסְתִּימוֹ כִּי לְכָל דְּבַר מוֹגְבֵּל יֵשׁ סוּף, וּבְמִילָא יִסְתִּיִּים גַם הַתַּעֲנוּג
 37 שֶׁבִּפְהֶם. וְזֶהוּ עֲנָנִין קֶץ הַיָּמִים סִיּוֹם הַתַּעֲנוּג הַמוֹגְבֵּל. וְלֹאֲחֲרָי
 38 זֶה יְהִיָּה קֶץ הַיָּמִין, סוּף עֲנִין הַגְּבוּל וְהַהֲגַבְּלָה שֶׁאֵז וְתִגְלָה
 39 הַתַּעֲנוּג הָעֲצָמִי הַבְּלִי מוֹגְבֵּל.

קבט, א. ועד"ז שם רפט, א. 53) ראה אוה"ת שם שלט, א. 54) לשון הכתוב – ואתחנן ד, ו. 55) ראה לקו"ת בשלח א, ב. 56) ראה אוה"ת פרשתנו ח"ה תתקעו, א. ד"ה ויהי מקץ תרל"ב, תרס"ו, עטר"ת הנ"ל. 57) שער כג (שער ערכי הכינויים) מערכת שנה. 58) ראה ב"ר רפ"ג. וראה גם סהמ"צ להצ"צ נז, ב ואילך. ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' רנז ואילך. המשך תרס"ו ס"ע מא ואילך [ע' נח].

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 זְעִיר אֲנָפִין וּמַלְכוּת, שְׁנַעְשִׁים כְּמוֹ מְדַרְיָגָה אַחַת (וְעַל דְּרָף
 2 פִּירוּשׁ רַש"י עַל הַפְּסוּק⁵⁹ בְּדַבְרֵי לִבְנֵי לֵיעֻקֵּב אֲבִינוּ מִלֵּא שְׁבוּעַ
 3 זֹאת, שֶׁכֵּל הַיָּמִים נִקְרָאִים בְּמִלָּה אַחַת לְהַרְוֹת שְׂזוּהֵי מְצִיאוֹת אַחַת
 4 שֶׁל שְׂבָעָה יָמִים שְׁקוֹרִין שְׁטֵינָא בְּלַע"ז).
 5 וְזֶה וְיֵהי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים,
 6 שְׁעַל יְדֵי עֲבוֹדַת יוֹסֵף בְּעֶגְזוֹ
 7 הַבִּירוּרִים כְּדִי לִפְעוֹל הָעֶגְזוֹ
 8 דְּקִץ שָׁם לַחֲשׁוֹף⁶⁰, שְׁהִיחַ
 9 עֲבוּרָה נְעִלִית בְּאֹפֶן שֶׁל מְנוּחָה,
 10 כְּמִבּוֹאֵר לְעֵיל, נַעֲשֶׂה הָעֶגְזוֹ
 11 דִּיחֻד זְעִיר אֲנָפִין הַמִּידוּת,
 12 הַמְּשַׁפֵּעַ וְנוֹקְבָא הַמַּלְכוּת, הַמִּקְבֵּל,
 13 הַיֵּינוּ, שְׁנִמְשָׁף גִּילּוֹי אֹרֵי אֵין
 14 סוֹף בְּמַלְכוּת לְהִיּוֹת יְחֻד
 15 זְעִיר אֲנָפִין וְנוֹקְבָא בְּתַמִּידוּת
 16 כּוֹ' וְהִיחֻד גּוֹרֵם תּוֹסַפֵּת אֹרֵי
 17 וְהַשְּׁפָעָה. וְאֵז נַעֲשֶׂה הָעֶגְזוֹ
 18 דְּפָרְעָה חוֹלֵם וְגו', דְּקִאֵי
 19 שְׁמִכוּן עַל פָּרְעָה דְּקְדוּשָׁה,
 20 בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, דְּאֶתְפָּרְיֵנוּ
 21 בֵּיהּ כָּל נְהוּרִין⁶¹, שְׁנַפְרֵיִם
 22 וּמַתְגַּלִּים בּוֹ כֹּל הָאוֹרוֹת וְהַיֵּינוּ,
 23 שְׁעַל יְדֵי הַבִּירוּרֵי שֶׁל הָעוֹלָם
 24 נִמְשָׁף אֹרֵי אֵין סוֹף בְּחִינַת

1 זְעִיר אֲנָפִין וּמַלְכוּת, שְׁנַעְשִׁים כְּמוֹ מְדַרְיָגָה אַחַת
 2 (וְעַל דְּרָף פִּירוּשׁ רַש"י עַל הַפְּסוּק⁵⁹ מִלֵּא שְׁבוּעַ
 3 זֹאת, שְׂזוּהֵי מְצִיאוֹת אַחַת שֶׁל שְׂבָעָה יָמִים
 4 שְׁקוֹרִין שְׁטֵינָא בְּלַע"ז). וְזֶה וְיֵהי מִקֵּץ שְׁנַתִּים
 5 יָמִים, שְׁעַל יְדֵי עֲבוֹדַת יוֹסֵף בְּעֶגְזוֹ הַבִּירוּרִים
 6 כְּדִי לִפְעוֹל הָעֶגְזוֹ דְּקִץ שָׁם לַחֲשׁוֹף⁶⁰, נַעֲשֶׂה
 7 הָעֶגְזוֹ דִּיחֻד זְעִיר אֲנָפִין וְנוֹקְבָא, הַיֵּינוּ, שְׁנִמְשָׁף
 8 גִּילּוֹי אֹרֵי אֵין סוֹף בְּמַלְכוּת לְהִיּוֹת יְחֻד זְעִיר
 9 אֲנָפִין וְנוֹקְבָא בְּתַמִּידוּת כּוֹ'. וְאֵז נַעֲשֶׂה הָעֶגְזוֹ
 10 דְּפָרְעָה חוֹלֵם וְגו', דְּקִאֵי עַל פָּרְעָה דְּקְדוּשָׁה,
 11 בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, דְּאֶתְפָּרְיֵנוּ בֵּיהּ כָּל נְהוּרִין⁶¹,
 12 וְהַיֵּינוּ, שְׁעַל יְדֵי הַבִּירוּרֵי נִמְשָׁף אֹרֵי אֵין סוֹף
 13 בְּחִינַת מַלְכוּת, וְעַד שְׁנַעְשִׁית לְמַעְלָה מִבְּחִינַת
 14 זְעִיר אֲנָפִין, שְׂזוּהוּ עֶגְזוֹ וְהִגָּה עוֹמֵד עַל הַיָּאֹר, דְּיָאֹר הוּא בְּחִינַת הַיָּסוּד,
 15 וְעוֹמֵד עַל הַיָּאֹר הַיֵּינוּ לְמַעְלָה מִבְּחִינַת הַיָּאֹר, שְׂזוּהוּ הָעֶגְזוֹ דְּנִקְבָּה תְּסוּבָּב
 16 גְּבָרָה⁶² שְׂיִהִיָּה לְעַתִּיד לְבוֹא, בְּבִיאת מְשִׁיחַ צְדִקְנוּ בְּקָרוֹב מִמֶּשׁ.

59) ויצא כט, כו. כו. 60) בזכרון אחדים – שנזכר גם הענין דאתכפאי ואתהפכא (וראה אוה"ת שם תתקעו, א ששנה הוא גם לשון שינוי והשתנות, והפירוש ד"שנתיים" – שינוי האחד הוא להיות בבחי' אתכפאי, ושינוי השני הוא להיות אתהפכא חשובא לנהורא. ועי"ז נמשך מלמעלה בחי' שנתיים, יחוד זו"ג). 61) זהר ח"א רי, א. 62) ירמי' לא, כא.

המשך ביאור למט' בנא קמא ליום שלישי עמ' א

1 אריה, כלומר מאחר שלא ידעתי ששור זה רגיל לנגוח לכך לא
 2 נזחרתי בשמירתו, ועליך היתה מוטלת שמירתו.
 3 אָמַר רַב, אֲבָן אִם לֹא יֵדַע שְׁרִגִּיל לְנִגּוּחַ פְּטוּר הַשּׁוֹאֵל לְגַמְרֵי, וְהָקָא
 4 בְּמֵאֵי עֲסָקִין, בְּאֹפֶן שֶׁהַכִּיר בּוֹ שְׁהוּא נִגְחָן – שֶׁהַכִּיר שְׁשׁוּר זֶה רִגִּיל
 5 לְנִגּוּחַ, וְלִכְךָ אֵינוֹ יִכּוֹל לִפְטוֹר עֲצֻמוֹ מִחֻיּוֹב חֲצִי נֹזֵק שֶׁל תָּם. אֵלֵא
 6 שֶׁלֹּא יֵדַע שֶׁכֵּבֶר נִגַּח שֶׁלשׁ עַמְמִים וְנַעֲשֶׂה מוֹעֵד, וְלִכְךָ אֵינוֹ מִשְׁלֵם
 7 נֹזֵק שֶׁלֵּם.
 8 שׁוֹאֵלֵת הַגַּמְרָא: וְנִימָא לִיהּ עֲדִין לְבַעֲלִים, תָּם שְׂאִילֵי מוֹעֵד לֹא
 9 שְׂאִילֵי – שֶׁאֵלֵתֵי מִמֶּךָ שׁוּר תָּם וְלֹא מוֹעֵד, וְכִיּוֹן שֶׁהוֹבֵרֵר שְׁהִיָּה
 10 מוֹעֵד שֶׁדְּרַכּוֹ לְנִגּוּחַ יוֹתֵר, לֹא קִיבַלְתִּי עַל עֲצֻמֵי שְׁמִירַתוֹ.
 11 מְשִׁיבָה הַגַּמְרָא: מְשׁוּם דְּאָמַר לִיהּ הַבְּעִלִּים, סוֹף סוֹף אִי תָּם הוּוֹ
 12 פְּלָנָא נִקְבָּא בְּעִתֵי שְׁלוּמֵי – הִרִי אִף אִם הִיָּה תָּם הִיָּת צִרְיָן לְשֶׁלֵּם

13 חצי נזק, השתא נמי זיל שלימ פלנא נוקא – ואף עכשיו שהוא מועד
 14 עליך לשלם לכל הפחות חצי נזק בתם.
 15 שׁוֹאֵלֵת הַגַּמְרָא: וְנִימָא לִיהּ הַשּׁוֹאֵל לְבַעֲלִים, אִי תָּם הוּוֹ מְשִׁתְּלָם
 16 מְנוּפֵי – אִם הִיָּה הַשּׁוּר תָּם הִיוּ גּוֹבִים הַחֲצִי נֹזֵק מִגּוּף הַשּׁוּר וְלֹא
 17 הִיָּה לִי כֹל הַפֶּסֶד בְּכֶךָ, שֶׁהַשּׁוּר שֶׁל הַבְּעִלִּים הוּא, אִךְ עַתָּה שֶׁהַשּׁוּר
 18 מוֹעֵד גּוֹבִים אֵת הַנּוֹק מִשְׁאֵר נִבְסִי, וְנִמְצָא שְׁאֵנִי מִפְּסִיד מִכֶּךָ.
 19 מְשִׁיבָה הַגַּמְרָא: מְשׁוּם דְּאָמַר לִיהּ הַבְּעִלִּים, סוֹף סוֹף אִי לֹא תוֹרָא
 20 בְּעִתֵי שְׁלוּמֵי לְדִידִי – הִרִי אִף שְׁגוּבִים הַחֲצִי נֹזֵק מִגּוּף הַשּׁוּר, הִיָּת
 21 צִרְיָן לְשֶׁלֵּם לִי תַחַת הַשּׁוּר שֶׁגָּבוּ בְּשִׁבִּיל הַנּוֹק, וְכִדִּין שׁוֹאֵל שְׁחִיב
 22 לְהַחזִיר לְבַעֲלִים הַשּׁוּר שֶׁשָׁאֵל, אִף עֲבָשׁוּ שְׁהוּא מוֹעֵד יֵשׁ לָךְ
 23 לְשֶׁלֵּם דְּמֵי הַחֲצִי נֹזֵק וְאֵינְךָ נִפְסֵד מִכֶּךָ יוֹתֵר מִשְׁהִיָּה תָּם.
 24 שׁוֹאֵלֵת הַגַּמְרָא: וְנִימָא לִיהּ הַשּׁוֹאֵל לְבַעֲלִים,